

SZAKDOLGOZAT

Hallgató neve: Soós Laura

**Kaposvár
2024**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Gyógypedagógia szakot gesztoráló

Neveléstudomány intézet

alapképzési szak

Közösségformálás egy mentorprogram tükrében

Belső konzulens: Farkas Beáta

Művésztanár

Belső konzulens intézete/tanszéke:

Neveléstudományi intézet

Szakdidaktikai Tanszék

Készítette: Soós Laura

Kaposvári Campus

2024

Tartalom

1. Bevezetés és célkitűzések.....	1
2. Szakirodalmi áttekintés	3
2.1. Mi a drámapedagógia?	3
2.1.1. A drámapedagógia rövid története.....	4
2.1.2. A drámapedagógiai módszerek fejlesztő hatása tanulásban akadályozott tanulók esetében .	5
2.1.3. A drámapedagógiai személyiségfejlesztő munka alapelvei Móra János szerint:	6
2.1.4. A kreatív dráma	7
2.2. Mi az élménypedagógia?	8
3. Tanítsunk Magyarorszáért program.....	10
4. Előzménytörténet az osztályról	12
5. Megvalósuló foglalkozások strukturálva.....	13
5.1. Drámapedagógiai foglalkozások váza	13
5.3. Közösségépítés	17
5.4. Ünnepek, jeles napok, hagyományok.....	19
5.5. Tematikus foglalkozások	20
5.5. Pályaorientáció, jövőkép formálás	22
6. Alkalmazott módszerek	24
6.1 Kutatási kérdéseim	25
7. Összegzés	25
8. Összefoglaló.....	28
Irodalomjegyzék.....	31

1. Bevezetés és célkitűzések

Napjainkban a pedagógusok számára kihívást jelent a digitalizált világba beleszületett alfa generációval való bánásmód, de még a korábbi generációk is fejtörést okozhatnak. Nem lehet úgy oktatni ezeket a gyermekeket, mint korábban, gyakran nem elég a tanári magyarázat. Sok tanulóknak képi megsegítésre van szüksége, jó néhányan beilleszkedési-, tanulási-, magatartási nehézséggel küzdenek, autista tanulók is megtalálhatók a közoktatásban, s ezek a tényezők a pedagógiai módszerek változását, változtatását teszik szükségessé. Nagyot változott az utóbbi néhány év alatt a világ, a technológia. Az alfa generáció beleszületett a digitális világba, természetes nekik a digitális eszközök használata. A tizenéves korosztály az interneten tölti a szabadideje nagy részét, a kortárs kapcsolatok zöme is online zajlik a különböző közösségi oldalakon. Egyre kevesebb a személyes kapcsolódás, az online térben pedig személytelenül sokkal gátlástalanabb hangnemet engednek meg maguknak. A mai fiatalok virtuális közösségekben élnek, a világhálón töltik szabadidejük nagy részét, és kapcsolataikat is az internetes közösségi oldalakon építik ki, félő azonban, hogy a virtuális térben nem tanulják meg a konfliktusokat megfelelően kezelni (Tari, 2010).

Akkor lehet velük együttműködni, ha bevonjuk őket a döntéshozatalba, sok visszajelzést adunk, hagyjuk, hogy ők alakíthassák a munka tárgyát, használjuk a korszerű infokommunikációs eszközöket és őket is hagyjuk ezeket használni. Sok vizuális elemet használunk az oktatásban, munkában, interaktív módon tanítjuk, irányítjuk őket. Oktatásukban az „edutainment” és a „gamification” alapvetően fontos kulcsszavak (Tari, 2015). Tari Annamária a Z generációról, tehát, akik 1995. után születtek, fogalmazza meg ezeket, melyhez én is tartozom, s akkor még egy lépcsőfok az alfa generáció, akik a jelenlegi oktatási rendszer általános iskolásai. Dr. Habil Gyarmathy Éva szerint a tanító, fejlesztő szerep is meg kell, hogy változzon, háttérből irányító, tanulásszervezővé kell lennie, hogy hatékonyan tudjon ismereteket átadni ennek a generációnak. (Gyarmathy, 2012). Már Jonathan Neelands is úgy közelíti meg a tanulást, hogy a gyermek ne passzív befogadó legyen ebben a folyamatban, hanem vegyen benne aktívan részt, legyen részese a folyamatnak. (Neelands, 1994.)

Mindezek miatt keltette fel az érdeklődésemet a Tanítsunk Magyarorszáért program, mely lehetőséget adott, hogy kipróbáljam magam kamaszok között mentorként. Adott annyi szabadságot a program, hogy magam válasszam meg azokat a módszereket, eszközöket, játékokat, melyekkel tudom a közösséget formálni, tudok konfliktust kezelni. Ugyanakkor természetesen volt mellettem egy mentor, illetve az osztályfőnök is, akik ezt koordinálták, tanácsokat

és ötleteket adtak, illetve esetenként segítettek a megvalósításban is. Tapasztalatokat szereztem kamaszokkal való együttműködés terén, amit nagyon jól tudtam hasznosítani, mikor az idei tanévben elkezdtem egy Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben dolgozni és volt, hogy felsős osztályban kellett órát tartanom. Az összefüggő gyakorlat során is felsősséggel dolgoztam, s itt is előnyt jelentett, hogy már megtapasztaltam, hogyan fogadtassam el magam, fiatal korom ellenére, a korosztállyal, hogy ne kezeljenek haverként, hanem legyen a szavamnak ereje. A pedagógus kompetenciák terén is sokat fejlődtem a mentorprogram ideje alatt. A program egyik fő célja a mentoráltak segítése, hogy általános iskolai tanulmányaikat sikeresen befejezzék valamint, hogy ismereteket szerezzenek arról milyen továbbtanulási lehetőségeik vannak, hogy mindannyian a továbbtanulás irányába orientálódjanak.

Ezelőtt pár évvel még jócskán az egyetemi éveim kezdetén hallottam először erről a lehetőségről. A program terepgyakorlati részét egy féléves elméleti kurzus előzte meg, melyre szinte azonnal jelentkeztem. Már az elméleti kurzus is izgalmas volt számomra, rengeteg közösségépítő, és önismereti gyakorlatot ismerhettünk meg, s sajátíthattunk el. Bár ekkor éppen online oktatási forma volt érvényben, mindig megtalálták a módját az oktató tanárok, hogy olyan érdekesítő feladatokat hozzanak számunkra, melyek az online térben is könnyedén, akadálymentesen elvégezhetőek. Az elméleti kurzus után nagy lelkesedéssel vágtam bele a mentorálásba, s rengeteg kihívást, lehetőséget, megvalósításra váró feladatot tartogatott számomra a program.

A pedagógus kompetenciák terén is sokat fejlődtem a mentorprogram ideje alatt, a pedagógiai folyamatok tervezése, a tanulók személyiségének fejlesztése, egyéni bánásmód megvalósítása, a közösség alakulásának segítése, együttműködési készség fejlesztése, konfliktuskezelés valamint kommunikáció és szakmai együttműködés területén. Együtt kellett működnöm az osztály tanáraival, az intézmény vezetőjével, a Tanítsunk Magyarorszáért program vezetőivel, a többi mentorral, a minket segítő egyetemi tanárokkal. Mentortársaimmal meg kellett tanulni teamben dolgozni, közösen szervezni, lebonyolítani programokat, s ez nagymértékben hozzájárult, ahhoz, hogy a szervezőképességem is fejlődjön. Szakdolgozatomban a kétéves mentortevékenységet, az ott folytatott munkámat, foglalkozásaimat, ezzel kapcsolatos kutatásaimat, s az évek során befektetett munkám learatott gyümölcsét, eredményeimet fogom bemutatni. Azt vártam ettől a programtól, a fő célkitűzéseire és az előzetes ismereteimre alapozva, hogy a közel két éves időtartam alatt a csoportfoglalkozásoknak, a közös élményeknek, a tervszerűen végrehajtott foglalkozásoknak köszönhetően változni fog az osztály szerkezete, nem lesznek periférián lévő gyerekek, a tanulók elfogadóbbak lesznek egymással és a továbbtanulás iránti attitűdjük is változni fog. Vártam, hogy megjelenik a tanulás az értékrendjükben, s

mindezekkel a minél jobb társadalmi beilleszkedésüket is segíteni tudom. Kutatási kérdésként fogalmazódott meg bennem, hogy a program milyen pozitív hatással tud lenni a közösség alakulására? Elfogadóbbak lesznek-e egymással a programban részt vevő tanulók? Tudnak-e majd konfliktust kezelni erőszakmentesen? Végül változik-e a továbbtanuláshoz való hozzáállásuk a pályaaorientációs programoknak köszönhetően?

2. Szakirodalmi áttekintés

A csoportfoglalkozások során elsősorban drámapedagógiai módszereket, élménypedagógiai elemeket használtam. Szociometria módszerét használtam a csoport szerkezetének megismerésére, valamint annak a vizsgálatára, hogy történt-e változás a csoport szerkezetében a két éves munka hatására. 2024-ben már sok irányból hallhatunk a drámapedagógiáról, sokfelé olvashatunk róla. Szerteágazó a módszer, mert tanórán is alkalmazhatják a pedagógusok, Tánc és Dráma tantárgyként önállóan is megállja a helyét, folyóiratokban cikkek jelennek meg, órafelvételek, előadások is megtekinthetők, sőt még Drámapedagógia nevű Youtube csatorna is van, ahol órafelvételeket nézhetünk meg. Magyarországon a drámapedagógia legnagyobb alakjai Mezei Éva, Debreczeni Tibor, Kaposi László és Gabnai Katalin. A Magyar Drámapedagógiai Társaság a mai napig működik. Kaposi László jelenleg is szervez drámapedagógiai képzést pedagógusoknak, ahol saját élmény alapú módszerekkel, a játékokat kipróbálva sajátíthatják el az ismereteket. Nagyon sok kiadvány is megtalálható, ami segítséget nyújt a pedagógusoknak tanóráik színesítésére, a közösség formálására a drámajátékok által.

2.1. Mi a drámapedagógia?

Debreczeni Tibor szerint:

„A drámapedagógia a XX. Századi személyiség-központú reformpedagógiák egyike. A drámapedagógia a tevékenységét a játékra alapozza, a játéknak a személyiségfejlesztő mozzanataira. Célja, hogy alkalmazásával csoportos tevékenységben, cselekvés folyamatában fedezzék fel a résztvevők a körülöttük lévő tárgyi világot, saját belső világukat, a szociális világot, s abban helyezték el magukat, létesítsenek kapcsolatot vele, azért, hogy kreatív, a világra nyitott, harmonikus személyiségű tagjaivá váljanak a társadalomnak”(Debreczeni 1992. 3.o.).

Kaposi László szerint:

A dráma olyan csoportos játéktevékenység, amelynek során a résztvevők képzeletbeli világot építenek fel, majd ebben a fiktív helyzetben valódi problémák megoldására lehetnek képesek. Színházi elemeket is felvonultat a módszer, de nem kell színházi előadásnak szerepelni egy-egy folyamat végén (Kaposi 2008. 4.o.).

A meghatározásokból nekem az volt a legfontosabb, hogy a drámapedagógia a játékra épít, csoportos tevékenység, a kreativitást fejleszti, jól használható a közösségfejlesztésre, személyiségfejlesztésre, nagyon sok lehetőséget ad az önismeret fejlesztésére.

2.1.1. A drámapedagógia rövid története

A drámapedagógia angolszász területen reformpedagógiai irányzatként terjedt el. Olvastam Peter Slade, Brian Way és Dorothy Heathcote munkásságáról is, akik nagyban befolyásolták a nemzetközi és az angol drámapedagógia alakulását. Nagy hatást gyakoroltak az iskolában folyó drámapedagógiai munkára (Bethlenfalvy 2005.). Peter Slade volt talán az első hivatásos drámatanár, célja a gyerekek képzeletének, kreativitásának fejlesztése volt. Mindemellett mozgásérültekkel, tanulási nehézséggel küzdőkkel és elvonókúrán lévő fiatalokkal is dolgozott (Bethlenfalvy 2005.).

Számomra azért meghatározó az ő munkássága, mert én is több olyan játékot terveztem, a mentori tevékenységem során, melyhez szükségük volt a gyerekeknek a kreativitásukra. Brian Way munkásságából számomra az élmény és tapasztalatszerzés valamint a személyiségfejlesztés került a fókuszba. A mentorprogram egyik célja, hogy élményekkel, tapasztalatokkal gazdagodjanak a tanulók, s ezáltal fejlődjön a személyiségük. A drámaórákat bemelegítéssel és relaxációval kezdte, s ez is szimpatikus volt nekem az ő munkásságában.

Dorothy Heathcote az 1970-es évek talán legnagyobb hatású drámapedagógusa, aki számos drámapedagógus által használt elemet ötvözve alakította ki saját módszerét. Módszerének egyik fontos újítása, hogy a pedagógus is szerepbe lép. A dráma a tanulási folyamat maga, a tanár pedig ennek katalizátora (Bethlenfalvy 2005.). Dorothy Heathcote módszertanában az fogott meg, hogy a drámajátékok során egy tanulási folyamat valósul meg, amire én is törekedtem a csoportos foglalkozások során. Nagy hatású drámapedagógus még Gavin Bolton, aki Dorothy Heathcote-tal is dolgozott együtt, könyvet is írtak közösen, *Drama for Learning* címmel.

A dráma különböző típusai – Gavin Bolton angol drámatanár szerint a következők:

- A, szabályjátékok
- B, dramatikus játék
- C, színház

D, tanítási dráma (Bolton 1993.).

A drámapedagógia hazai története az 1970-es évekkel veszi kezdetét, és két területe van: a gyermekszínházi és a kísérletező iskolai oktatás. A drámapedagógia hazai adaptálása Mezei Éva, Debreczeni Tibor, Gabnai Katalin és Kaposi László nevéhez fűződik. Kaposi László rendező, dramaturg ma is aktív szerkesztője a Drámapedagógiai Magazinnak, drámapedagógia tanfolyamokat szervez, vezet, Podcasteket készít a drama.hu honlapra, A Kerekasztal Színházi Nevelési Központ megalapítója, könyvet, cikkeket ír, szerkeszt (www.drama.hu).

Kaposi László Játékkönyvét használtam legtöbbször a foglalkozások során. A könyvben megadja a szerző a játékok leírása után a fejlesztési területeket. Könnyebb volt, hogy a fejlesztési területek szerint tudtam játékot választani, szem előtt tartva a kiemelt céljaimat. Ezáltal a tervezési tudatosságom is fejlődött. A könyv csoportosítja a játékokat: kapcsolatteremtő, kapcsolatmélyítő játékok, bizalomgyakorlatok, csoportépítő játékok. Ebben a sorrendben használtam én is a gyakorlatokat. Nagyon jónak találtam én is ezt a sorrendet, mert idegenek voltak számomra a gyermekek, először kapcsolatot kellett velük teremtenem, s erre ott voltak a kapcsolatteremtő játékok. Majd elmélyítettük a kapcsolatunkat azokkal a játékokkal, melyek ezt a célt szolgálják. Fontosak voltak a bizalomgyakorlatok, hogy sikerüljön elérni az egyik célot, hogy fejlődjön a közösség, jobban elfogadják egymást a tagjai. A csoportépítő játékok szintén azt a célt szolgálták, hogy a közösség elfogadóvá, befogadóvá váljon, s kevesebb konfliktus legyen közöttük.

2.1.2. A drámapedagógiai módszerek fejlesztő hatása tanulásban akadályozott tanulók esetében

Móka János már 1992-ben cikket írt az Iskolakultúra című folyóiratban *Drámapedagógia az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében* címmel. A cikk szerzőjét, Móka Jánost, mint gyógypedagógust az a közeg érdekli, melyben a tanulók személyisége a mintha játékoknak köszönhetően fejlődik, új személyiségjegyekkel gazdagodik. Halmozottan sérült gyermekekkel is foglalkozott a szerző és arra volt kíváncsi képesek-e a gyermekek „mintha” szituációkat eljátszani (Móka 1992.).

Móka János gyógypedagógus és drámapedagógus is, s azért tartottam fontosnak, hogy ezt a cikket elolvassam, mert kíváncsi voltam, hogy értelmileg akadályozottakkal, tanulásban akadályozottakkal, hogyan tudott ő dramatikus tevékenységet végezni. Az én mentoráltjaim között is volt tanulásban akadályozott és kíváncsi voltam, hogy tud ő bekapcsolódni egy-egy nagyfokú kreativitást igénylő játékba.

Móka János a drámajátékok rendszeres, céltudatos, tervszerű alkalmazására helyezi a hangsúlyt, mely a játszó életkorának, értelmi képességeinek, személyiségjegyeinek megfelel (Móka 1992.).

Az értelmi fogyatékosoknál fennáll az agy sérülése, személyiségfejlődésük is eltér a tipikus gyermekekétől, s ennek következtében a „mintha” szituációt is másképpen élik meg. Az érzékelés, az ismeretszerzés, az analízis-szintézis nehezített, a megfelelő tartós figyelem hiánya, az emlékezet gyengesége miatt a rögzítés folyamata sérült, s a felidézés is, mely a szimbólumképzést is nehezíti. Mindezekből arra lehetne következtetni, hogy az értelmileg akadályozott tanulók nem tudnak szituációs játékokat játszani, nem képesek más „bőrébe” bújni, de a szerző azt tapasztalta, hogy ez nem igaz, képesek minderre. Az út ugyanaz, mint a tipikus fejlődésű gyermekeknél, csak a létrejött képződmény, annak megélése sajátos (Móka 1992).

Nekem is rendszeresen, a kitűzött céloknak megfelelően kellett foglalkozásokat terveznem, figyelembe kellett vennem a mentoráltak életkorát, értelmi képességeit, sokszor az aktuális érzelmi állapotukat is. A cikk írója a személyiségfejlesztést fontos célnak tekinti, s nekem is fontos volt a tanulók személyiségének, önismeretének fejlesztése. Az, hogy Móka azt tapasztalta, hogy a tanulásban, sőt az értelmileg akadályozott tanulók is képesek beleélni magukat más helyzetébe, képesek drámajátékokat eljátszani, megerősített abban, hogy minden tanulót be tudok vonni a játékokba, csak meg kell találnom a célnak, a tanulóknak megfelelő játékokat, módszereket.

2.1.3. A drámapedagógiai személyiségfejlesztő munka alapelvei Móka János szerint:

- „*Személyiségük fejlesztésének elve*” (Móka 1992. In Iskolakultúra, 1992. 11-12.sz. 91.o.)

Nagyon fontos cél volt a mentori munkám során. Törekedtem arra, hogy változatos tevékenységek által a tanulók minél több tapasztalatot szerezzenek, melyek lehetővé teszik, hogy jobban megismerjék önmagukat, önismeretük fejlődjön, több önbizalommal rendelkezzenek, elfogadóbbak legyenek a társaikkal szemben, ezáltal a viselkedésük is változzon.

- „*A gyerekek személyiségéhez, sérülési és életkori sajátosságaihoz való alkalmazkodás elve*” (Móka 1992. In Iskolakultúra, 1992. 11-12.sz. 91.o.)

Kiemelt feladatom volt, mert csak úgy tudtam egy-egy játékot eljátszani, ha alkalmazkodtam a tanulók életkorához, valamint a tanulásban akadályozott tanuló esetében az értelmi képességeihez. Főleg a játékok elmagyarázásánál, bemutatásánál nyilvánult ez meg, volt, amikor egyszerűsíteniem kellett a magyarázatot.

- „*Rendszeresség, fokozatosság, és tervszerűség elve*” (Móka 1992. In Iskolakultúra, 1992. 11-12.sz. 91.o.)

Bármely pedagógiai munka csak akkor érvényesül, ha rendszeresség és fokozatosság jellemzi. Rendszeresen tartottunk foglalkozásokat, tervszerűen, előre megtervezett játékokat, feladatokat végeztünk el. Igyekeztem külön figyelmet fordítani a fokozatosság elvére, az egyszerűbb játékoktól haladtunk a bonyolultabbak felé.

- „*A kölcsönösség elve*” (Móka 1992. In Iskolakultúra, 1992. 11-12.sz. 92.o)

Nemcsak a gyermek alakul a drámapedagógia folyamatában, hanem a pedagógus is. A tanulók esetében megfigyelhető volt a változás, változott a hozzáállásuk, a feladatokhoz, társaikhoz, hozzám. Saját magamon is megfigyeltem változást, tudatosabbak lettek a terveim, önbizalmam növekedett.

Móka egyértelműen bizonyítottnak látja drámapedagógiai módszerek képességfejlesztő, komplex személyiségfejlesztő hatását a tanulásban, sőt az értelmileg akadályozott tanulók körében is (Móka 1992.).

Azokat az alapelveket emeltem ki, melyeket én is megtapasztaltam a kétéves mentor tevékenységem alatt.

2.1.4. A kreatív dráma

A kreatív dráma legfontosabb elvei Janine Buesgen, a creativdrama.com alapítója és tartalomkészítője szerint:

- „A kreatív dráma az élmény elsődlegességét emeli ki.
- A kreatív dráma a folyamatról szól.
- Itt nincsenek rossz válaszok.
- Egy kreatív drámajátékban mindenki nyer.
- Mindenki részt vesz a játékban.
- A foglalkozások vezetője mindig rugalmas” (<https://www.creativedrama.com/2018/10/19/creative-drama-basics/>).

Janine Buesgen színházi oktató és művész, az Amerikai Katolikus Egyetem Római iskola drámai tanszékének oktatója. A honlapján a kreatív dráma módszerének tanórai beépítéséhez is javaslatokat tesz. Vázlatot is találhatunk a munkamenethez. Javasolja, hogy legyen egy kör-idő, amikor megbeszélik a nap témáját, mindenki megoszt egy gondolatot. A közoktatásban már ez a módszer, alsó tagozaton gyakran kezdik a hetet beszélgetőkörrel, amikor mindenki elmesélheti mi történt vele. Szerepel a vázlatban fizikai bemelegítés, mozgásos gyakorlat, ahol mindenki nyer, vers vagy dal, művészeti tevékenység, mesélés, történet eljátszása,

és a végén egy lezárás, összefoglalás, amikor megbeszéljük a napi tevékenységet (creativedrama.com/2018/10/19/).

Nagyon sok játékötlelet találtam a honlapon, többek között kooperatív játékokat, csoportkohéziót erősítő, bemelegítő, névtanulós játékokat, olyan játékokat, melyek segítenek az érzelmek felismerésében, megfogalmazásában. Innen is válogattam a foglalkozások során.

2.2. Mi az élménypedagógia?

„Az élménypedagógia egy cselekvésközpontú módszer, amikor a résztvevőket fizikai, lelki és szociális kihívások elé állítjuk, ezáltal fejlődik a személyiségük” (Werner Michl, 2017.)

Az élménypedagógia fontos eleme, hogy legyen valami tevékenység, amelynek a tapasztalataiból tudunk tanulni, arra tudunk támaszkodni. Nagy szerepet játszanak az élménypedagógiai módszerek a személyiségfejlesztésben, az érzelmi intelligencia fejlesztésében. Azért is fontos az élménypedagógia, a játék, mert ha a gyermek nem tanul meg játszani, aminek segítségével le tudná vezetni a feszültséget, akkor a felgyülemlett energia agresszivitást válthat ki belőle (Kispéter– Sövényházy, 2008). Egyrészt fontos a játék, hogy le tudják vezetni a gyermekek a feszültséget, másrészt játék közben megtapasztalhatnak olyan helyzeteket, olyan szituációkat, melyeket még az életkoruk vagy a körülményeik miatt nem élhetnek át, beleképzelhetik magukat más helyébe, helyzetébe, ezáltal tapasztalatokat szerezhetnek, megoldási stratégiákat sajátíthatnak el.

A flow, manapság egy divatos kifejezés, s azt jelenti, hogy maximálisan bevonódunk a cselekvésbe. A flow élményét bárki érezheti barkácsolás, hangszeren való játék akár sportolás közben, ha teljes mértékben átadja magát az élménynek (Földes 2009.).

A változatosan szervezett, tevékenységközpontú játékok lehetővé teszik a diákoknak, hogy megéljék a flow élményét, azáltal önbizalmuk növekedjék, személyiségük fejlődjön. Nekem is fontos célkitűzésem volt, hogy változatos tevékenységeket tervezzek, a tanulói tevékenységen alapuló játékok álljanak a középpontban, hogy legyen lehetőségük élményeket szerezni, cselekvésbe ágyazottan tanulni, ismereteket szerezni a külvilágról és önmagukról.

2.2.1. Az élménypedagógiai játékok hatása a szociális kompetenciák fejlődésére

Csajka Edina és Csimáné Pozsegovics Beáta a szociális kompetenciák fejlesztési lehetőségeit kutatták 2019-ben az élménypedagógia módszerével hátrányos helyzetű gyermekek esetében. A kaposvári hátrányos helyzetű gyerekeket oktató Pécsi utcai iskola alsó tagozatos tanulóinak

bevonásával. A vizsgálat elején felmérték a szociális kompetenciák aktuális állapotát kérdőívek és az osztályfőnökökkel készített interjúk segítségével. Ezután alkották meg a tematikát, melynek gyakorlatai, a bizalom, önbizalom, egymás elfogadása, érzékenyítés, együttműködés, konfliktuskezelés, kreativitás területeit célozták meg, két féléven keresztül. Az élménypedagógia négy területen való alkalmazását írták le, kötetlen játék, oktatás, szociális kompetenciák fejlesztése és terápiás céllal. Azt feltételezték, hogy az élménypedagógiai foglalkozások fejlesztik a csoport szociális kompetenciáit. Céljuk az volt, hogy a gyerekek kilépjenek a komfortzónájukból, feszegessék a határaikat, ismerjék meg önmagukat, tanuljanak meg problémákat megoldani. Az élménypedagógia fontos elemének tartják a játékok utáni értékelést, a tanulságok, következtetések levonását (Csajka- Csimáné, 2019.).

Törekedtem én is a szociális kompetenciák fejlesztésére, s nagyon fontosnak tartom egy-egy játék után a megbeszélést. Fontos felismertetni, megfogalmaztatni a tanulókkal milyen érzéseket váltott ki belőlük egy szituáció, mert nagyon sokszor nem tudják megfogalmazni az érzéseiket. Ha konfliktushelyzet adódik egy feladat során, akkor is nagyon fontos, hogy ki tudják mondani az érzéseiket, így kicsit távolítják maguktól a konfliktushelyzetet, s míg megfogalmazzák, elmondják kicsit lehiggadnak, tudnak nyugodtabban reagálni. Nagyon kellett figyelnem az időbeosztásra, -ezt még tanulnom kell, - hogy mindig maradjon elegendő idő a megbeszélésre, hogy minden tanuló el tudja mondani az általa fontosnak tartott gondolatokat, meg tudja osztani az érzéseit. Arra is nagyon oda kellett figyelnem, hogy kialakuljon egy olyan légkör, ahol meg mernek nyilvánulni, meghallgatják egymást, s odafigyelnek a másira. Ennek kialakításában fontos szerepet játszottak az élménypedagógiai elemek.

Csajka Edina és Csimáné Pozsegovics Beáta a vizsgált csoportokban megfigyelték a reális önértékelés hiányát, hogy a tanulók nem vállalták a felelősséget tetteikért, konfliktuskezelési technikáik nem voltak, erőfölénnyel kezelték a konfliktusokat. A kutatásuk végén elvégezték ugyanazt a szociális kompetenciamérést, ugyanazzal a kérdőívvel és interjút készítették a pedagógusokkal. A legjelentősebb változást a bizalmon és együttműködésen alapuló gyakorlatok során vették észre. A záró kompetenciamérés minimális változást hozott, a legtöbb vizsgált tényező nem változott. A pedagógusok egymás pozitív értékelésében figyeltek meg változást, többször elismerték egymás ügyességét. A másik terület, ahol változás mutatkozott egymás iránti jó szándék növekedése. Elsősorban a szabadidő során tapasztaltak pozitív változást, gyakrabban fordult elő egymás támogatása. Megfogalmazták a kutatók, hogy az élménypedagógia kifejezetten alkalmas a szociális kompetenciák fejlesztésére, csak hosszabb távú alkalmazásra van szükség (Csajka- Csimáné, 2019.).

Az én hetedik osztályos mentoráltjaimnál is tapasztaltam, amit a szerzőpáros a kaposvári gyermekeknél. A foglalkozások elején egyáltalán semmi tiszteletet nem mutattak felénk, beszólogattak, mert úgy gondolták fiatalok vagyunk mi mentorok, haverként kezelhetnek bennünket. Nem vállalták a felelősséget tetteikért, nem tudták a konfliktusaikat kezelni, csak erőfölénnyel. Én is igyekeztem élménypedagógiai elemeket is használni a drámajátékok mellett a szociális kompetenciák, az együttműködés fejlesztésére. Teljes mértékben egyetérték azzal, hogy a hátrányos helyzetű kistételek motiválatlan kamaszainál, de minden kamasz gyermeknél nagyon fontos a bizalom és az önbizalom erősítése. Nagyon fontosnak tartom, hogy megtanulják a tanulók, hogyan kell konfliktust kezelni, hogyan lehet kulturáltan kommunikálni, az aszertív kommunikációt hogyan lehet alkalmazni. Vártam, hogy a mentorprogram végére a tanulókkal dolgozó pedagógusok és mi mentorok is pozitív változásokat tapasztalunk az elfogadás, a kulturáltabb kommunikáció, az együttműködés, az egymás iránti jó szándék terén.

3. Tanítsunk Magyarorszáért program

A Tanítsunk Magyarorszáért programot részletesebben a Tanítsunk Magyarorszáért honlapjáról vett információk, fontosabb adatok alapján szeretném bemutatni.

„A Tanítsunk Magyarorszáért program 2018. december 5-én, az Önkéntesség Világnapján vette kezdetét, alapítói között volt az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Klebelsberg Központ valamint a Hallgatói Önkormányzatok Országos konferenciája, (<https://www.tanitsunk.hu/hu/page/program>).

A program megalkotói azt állapították meg, a programot megalapozó kutatási eredmények alapján, hogy a nehezebb helyzetben lévő kistételekén élő gyerekeknek szükségük van segítségre abba, hogy betekintést nyerjenek a településükön kívüli világba is, hogy megismerjék a tágabb környezetüket, hogy megismerjék a tanulásban rejlő lehetőségeket (<https://www.tanitsunk.hu/hu/page/program>).

2019-ben a Pécsi Tudományegyetemen, a Miskolci, a Nyíregyházi és a Debreceni Egyetemen elindult az az egyetemi kurzus, melyen később én is részt vettem, s előfeltétele a programhoz való csatlakozásnak. A kurzus keretében a hallgatók megtanulták a mentori tevékenységhez szükséges ismereteket. Nagy volt az érdeklődés, több mint 500 egyetemi hallgató jelentkezett a kurzusra. 2023-ban már 21 egyetemen és több mint száz általános iskolában jelen volt a program (<https://www.tanitsunk.hu/hu/page/program>).

A Tanítsunk Magyarorszáért program céljai:

- a kistelepüléseken élő általános iskolások támogatása abban, hogy tanulmányaikat sikeresen befejezzék,
- annak segítése, hogy szakmát tudjanak szerezni,
- támogató légkör alakuljon ki ezekben az osztályokban, segítsék egymást,
- kölcsönösen tanuljanak egymástól,
- a közösség erősödjön, elfogadóvá váljon (<https://www.tanitsunk.hu/hu/page/program>).

A program célcsoportja a kistelepüléseken élő iskolák felsős tanulói (<https://www.tanitsunk.hu/hu/page/program>).

A mentorok feladata, hogy segítsenek a tanulóknak megismerni a tágabb környezetüket, a múzeumokat, kirándulási lehetőségeket, szabadidő eltöltésének lehetőségeit, a középiskolákat, a szakmákat, hogy megtudják milyen foglalkozások közül választhatnak. A mentorprogramban részt vevő egyetemisták a kijelölt általános iskola felsős tanulóival kezdenek dolgozni. Egy hallgatóhoz általában 4-5 diák tartozik, akinek segít abban, hogy sikeresen befejezzék az általános iskolát, majd utána tovább tanuljanak egy választott középiskolában, hiszen a program egyik kiemelt célja, hogy a hátrányos helyzetű települések tanulói is szakmát szerezzenek, majd helyt tudjanak állni a munkaerőpiacon. A programban 21 egyetem vesz részt. A mentorhallgatók ösztöndíjat kapnak, és mellette havi 10000 Ft-ot, melyet a program során általuk szervezett programra kell, hogy fordítsanak. Részt vehetnek színházlátogatásokon, sportrendezvényeken, múzeumokat látogathatnak és csak a saját kreativitásuk szab határt a megvalósítandó szabadidős programoknak (<https://www.tanitsunk.hu/hu/page/program>).

A mentorok motivációjának fenntartására létrehozták az ún. mentornagyköveti, és a szenior mentori rendszert, és lehetőséget kapnak fesztiválok és rendezvények látogatására, ahol csak annyi feladatuk van a mentoroknak, hogy népszerűsítsék a programot. Én is részt vettem egy fesztiválon, ahol nagyon szívesen osztottam meg az érdeklődő egyetemistákkal, miért vágtam én bele ebbe a programba, milyen lehetőségeket tartogat, mit adott számomra, mit tanultam belőle. (<https://www.tanitsunk.hu/hu/page/program>).

A programokat a mentoroknak saját maguknak kell megszervezni. A szervezésről, a feladatok megvalósításáról beszámolót kell készíteni, s el kell számolniuk a rendelkezésükre álló pénzösszeggel, konkrét számlákkal bizonyítva mire mennyit költöttek. Szervezőkészség terén sokat fejlődtem ez idő alatt, mert sokszor kellett programokat szervezni, melyekre a tanulóknak volt is igényük. Költségvetést is kellett készítenem, s utána a programra fordított pénzösszeggel elszámolni, s ez is fejlesztően hatott rám.

Azért vágtam bele ebbe a programba, hogy tapasztalatokat szerezzek a kamaszokkal való együttműködés terén, megtapasztaljam tudok-e ennek a korosztálynak érdekes, kihívást jelentő, motiváló programokat szervezni. Szerettem volna segíteni hátrányos helyzetű tanulóknak, hogy kinyíljon előttük a világ, a szociális kapcsolataik gyarapodjanak, hogy személyiségük, önismeretük fejlődjön. Mellette saját pedagógus kompetenciáim erősödését is vártam, különösen a tervezés, személyiség, közösségfejlesztés, kommunikáció terén.

4. Előzménytörténet az osztályról

A tanév második félévében kezdődött meg számomra a program gyakorlati része. Egy Kaposvártól nagyjából 40 percre található kistelepülésen lévő általános iskolába osztottak be engem, illetve még két másik csoporttársam is. Rendkívül nagy motivációval, jó kedvvel, ötletekkel teli érkeztem meg az általános iskola hetedik évfolyamosai közé. Már nagyon sokat hallottam addigra a többi mentortól a gyermekekről, hihetetlenül vártam a pillanatot, hogy végre megismerhessem őket, s a csapat részese lehessek.

A program kezdeti elindulása ám mégsem volt annyira zökkenőmentes. Ez akkor egy teljesen újkeletű kezdeményezés volt, így sem a gyerekek, sem a pedagógusok, sem pedig mi mentorok nem tudtuk még, hogy gyakorlatban, hogy fog kinézni, hogy fognak mind a programhoz, mind hozzánk viszonyulni a gyerekek, s hogy végül is mi lesz a végkifejlete.

Az osztály létszáma 8 fő volt.

Ebből a 8 főből 3 fő fiú és 5 fő lány volt. Sajnálatos módon az év első alkalmán még csak három gyermeket ismerhettem meg, mert a többiek nem voltak iskolában, de ez csöppet sem vette el a kedvem, kezdetét vette az ismerkedés. Először bemutatkoztunk egymásnak, meseltünk magunkról pár mondatot, majd beszélgetésbe elegyedtünk a gyerekekkel.

Már itt is kiderült sok, számunka hasznos információ a gyerekek attitűdjéről. Csepegtettek némi információt az osztályközösség állapotáról, felállásáról, ám az első körös konzekvenciák levonása csak a második mentorálási alkalommal történt meg. A második alkalommal előzetes egyeztetést követően kiderült, hogy az összes gyerek jön iskolába, ezáltal a foglalkozásunkra is. A kemény mag ekkor érkezett meg. Voltak olyan gyerekek, kik kevésbé bizonyultak együttműködőnek. Ami, első körben feltűnő volt, hogy nem alkot közösséget az osztály, 2-3 fős klikkekben vannak, nem is igazán nyitnak a többiek felé, nincs igazi összetartás. Volt egy 2 fős fiú csapat, ezenkívül még volt 2 db 2 fős lány csapat, és 2 fő, egy lány és egy fiú, aki elhatárolódott a közösségtől.

Több gyerek is volt, aki elzárkózott a szociális interakciók elől, külső szemlélőként úgy tűnt, osztályperiférián vannak. A foglalkozás során a gyerekek végig hangoskodtak és egymás piszkálásával voltak elfoglalva. Már itt láttam, hogy egyik kiemelt feladat lesz a közösségfejlesztés, konfliktuskezelés. Érzékeltem, hogy nincsenek konfliktuskezelési technikáik, csak erőfölénnyel kezelik a konfliktusokat. Igyekeztem mindig megbeszélni a gyerekekkel, ha konfliktus adódott. Meghallgattam mindkét felet, mindenki elmondhatta a saját nézőpontjából a történeteket, s próbáltunk egy mindkét fél számára elfogadható megoldást találni. A konfliktusok megelőzése érdekében előre lefektettük a szabályokat, de sok program előkészítésébe, a döntésekbe is igyekeztem bevonni a tanulókat. Úgy gondolom, senkinek sincs joga hozzá, hogy bántsa a másikat sem fizikailag, sem verbálisan, s nagy figyelmet fordítottam a bullying megelőzésére is. Szemmel látható volt a klikkesedés, hogy van, aki periférián van, s ennek megszüntetését is céljaim egyikének tekintettem. A foglalkozások megvalósítása során nagy figyelmet fordítottam arra, hogy az együttműködése, a közös gondolkodáson, közös munkán alapuló drámapedagógiai és élménypedagógiai elemeket helyezzem előtérbe.

5. Megvalósuló foglalkozások strukturálva

5.1. Drámapedagógiai foglalkozások váza

Rendszerint készültünk drámapedagógiai foglalkozásokkal a gyermekeknek. Ezek a játékok rendkívül fontosak a közösségépítés, társas kapcsolatok, az egyén készségeinek, képességeinek, személyiségének fejlesztésében.

Kültéren és beltéren egyaránt szerveztünk ilyen drámapedagógiára épülő közösségi foglalkozásokat.

Pár általunk megvalósított játék:

1. Labirintus játék

Kivitelezés:

A teremben asztalok és székek segítségével labirintust alkottunk. A gyerekek feladata az volt, hogy csukott szemmel haladjanak végig a pályán, társuk segítségével.

Első verzió: Társuk az egyik kezüket fogva vezeti őket végig.

Második verzió: Társuk őket navigálva vezeti őket végig.

Harmadik verzió: Ők maguk próbálnak meg tapintásukra, és térbeli tájékozódásukra hagyatkozva végig menni a pályán.

Fejlesztendő területek, készségek: finommotorika, térbeli tájékozódás, téri orientáció, auditív differenciálás, auditív irányhallás, emlékezet, figyelem.

2. Vak kör

Kivitelezés:

Egy kört alkotunk, majd a kör közepén megáll egy gyermek, akinek szemei csukva vannak. A gyermek feladata, hogy elinduljon az egyik irányban a körhöz közeledve. A kört alkotó diákok feladata, hogy megfogják, a hozzájuk közeledő gyermeket. Miután megfogták, meg kell fordítaniuk őt, s elindítani egy másik irányba. A középső gyermek mindig csak egyenesen haladhat, sosem térhet le a neki kiszabott útról.

A bizonytalanság megfigyelhető volt szinte mindegyikőjük mozgásán.

Fejlesztendő területek, készségek: bizalomérzet kialakítása, együttműködés, finommotorika, térbeli tájékozódás, téri orientáció, auditív differenciálás, auditív irányhallás, emlékezet, figyelem.

(Kaposi, 1985.)

3. Kacsintós gyilkos

Kivitelezés:

Előzetesen elkészített cédulákból húznak egy-egy darabot. Ezeken a szerepek vannak leírva. Egy gyilkos van, a többi játékos ártatlan. Azt, hogy ki a gyilkos természetesen csak ő maga tudja. Miután a szerepeket kiosztottuk, mindenki elhelyezkedik szétszórta a teremben, s kezdetét veszi a játék. Mindenki sétál körbe-körbe. A gyilkos feladata, hogy rákacsintson 'áldozataira', akire rákacsintottak leül. Az 'életben levő' játékosok feladata kitálatlani, hogy ki a gyilkos, még mielőtt rájuk kacsint a gyilkos.

Hogyha nagy a létszám, akkor több gyilkossal is játszhatjuk.

Fejlesztendő területek, készségek: együttműködés, térbeli tájékozódás, téri orientáció, figyelem.

(Kaposi, 1985.)

4. Vak gazda

Kivitelezés:

Kijelöljük a képzeletbeli kapunk két oldalát. A gazda beáll a kapu közepére csukott szemmel. A gazda kap egy kategóriát (pl.: gyümölcsök), s kategórián belüli szavakat kell sorolnia. A többi gyerek ezzel párhuzamosan eldönti, hogy hogy fogják hívják őket. (pl.: alma, narancs stb.) A többi gyerek szemben áll a gazdával, s feladatuk az, hogy átjussanak a kapun. Ám ezt csak úgy tehetik meg, ha a gazda kimondja a nevüket.

Ha a nevüket hallják át kell jutniuk a kapun, futhatnak is, de lopakodhatnak is, egy a lényeg: hogy kicselezzék a gazdát.

Ennek a továbbfejlesztett verziója, mikor a még átjutásra váró gyermekek különböző hangeffektekkkel 'zavarják meg' a gazdát, ezzel segítve éppen átkelő társaikat.

Fejlesztendő területek, készségek: együttműködés, térbeli tájékozódás, téri orientáció, figyelem, auditív differenciálás, emlékezet, bizalomérzet kialakítása

(Kaposi, 1985.)

5. Állat párok

Kivitelezés:

A gyerekek körben sétálnak a teremben. Minden gyermek egy állattá változik a teremben, ezeket a pedagógus osztja ki. Mindegyik állatból kettő van. Ezután instrukciókat hallanak, például: eszik, iszik, alszik stb. A gyerekek feladata, hogy szemléltessék, hogy a kapott állat fajták hogyan végzik ezeket a tevékenységeket, illetve, hogy megtalálják az állat párjukat.

Fejlesztendő területek, készségek: együttműködés, térbeli tájékozódás, téri orientáció, figyelem, emlékezet. (<https://www.learnimprov.com/animals/>)

6. Nyitás és zárás

Kivitelezés:

A gyerekek feladata, hogy kis csoportokban egy történetet meséljenek el, mindent állóképekből. A többiek feladata, hogy kitalálják a történetet.

Fejlesztendő területek, készségek: együttműködés, térbeli tájékozódás, téri orientáció, figyelem, emlékezet (<https://dramaresource.com/open-and-close/>)

7. Energia labda – Bemelegítő játék

Kivitelezés:

Egy nagy körben minden játékos tartsa felfelé a kezét, tenyerével egymás felé. Ezután a pedagógus megkéri őket, képzeljék el, hogy egy energiagömböt tartanak a kezükben. Ezután arra kéri őket, hogy mindenki válasszon egy személyt, aki létrehoz egy energialabdát, és odadobja a körön át egy másik játékosnak. A játékosok gyorsan vagy nagyon lassan mozgathatják az energiagolyóikat. Lehetnek nagyok vagy aprók. Az energialabdát kapó játékosok átalakíthatják a labdát, mielőtt átdobnák egy másik játékosnak.

Fejlesztendő területek, készségek: együttműködés, térbeli tájékozódás, téri orientáció, figyelem, emlékezet (<https://www.dramanotebook.com/drama-games/energy-ball/>)

Próbáltuk a gyermekek képességeinek megfelelően összeválogatni a feladatokat. Rendkívül fontos a differenciálás, mind tanítás terén, mind feladatok és játékok terén is, ugyanis ezáltal lesz sikerélménye a gyerekeknek, ami pedig motiválja őket a további számukra nehezebb feladatok gyakorlására, ezáltal a fejlődés irányába tereli őket.

Mivel a gyakorlatban is sikerélményeik voltak ezekben a játékokban, így a következő alkalomkor már a kihívást jelentő feladatokat is kipróbálták, s egyre inkább remekeltek bennük, hiszen a kellő lelkesedés, és kitartás megvolt bennük.

A játékok célja az volt, hogy a közösséget és az egyének személyiségét is pozitív irányba formálják. Úgy gondolom ez megvalósult.

Kreatív tevékenységek

Nagyon fontosnak találtuk, hogy kreatív tevékenységeket, kézműves foglalkozásokat is építsünk be a foglalkozások közé. Ezek több szempontból is pozitív irányba formálják az egyént, fejleszti a kreativitást, fantáziát, a problémamegoldóképességet, kézügyességet, koncentrációt. A finommotorikára is jótékony hatást gyakorol, illetve a tanulási tevékenységekhez való pozitív attitűd kialakítását is elősegíti.

Emellett a mentorált gyermekeink közül többeket is kikapcsol, ellazít ez a tevékenység forma. Éppen ezért több alkalommal találtunk ki ilyen jellegű foglalkozásokat.

1. Póló dekorálás:

Húsvétkor vittünk a gyerekeknek alapanyagokat, s pólót dekoráltunk. A gyerekek többnyire textil filcekkel rajzoltak, s írták alá egymás pólóját.

Fejlesztendő területek, készségek: kreativitás, finommotorika, szociális készségek, képességek, kézügyesség

2. Süni készítés:

Süniket készítettünk a gyerekekkel, amikből majd fű fog kinőni és az lesz a tüskéjük. Fejlesztendő területek, készségek: kreativitás, finommotorika, szociális készségek, képességek, kezűgyesség

3. Őszi dekoráció:

Ajtódísz készítettünk krepp papírból, kartonból és gyöngyökből.

Fejlesztendő területek, készségek: kreativitás, finommotorika, szociális készségek, képességek, kezűgyesség

4. Étel készítés:

Karácsonykor kókusz golyót készítettünk a gyerekekkel közösen. A gyerekek osztották fel, hogy ki melyik feladatban segít a folyamat során: volt aki a receptet olvasta, volt aki kimérte az alapanyagokat, összegyúrta a masszát, a golyó készítésből pedig mindenki kivette a részét.

Fejlesztendő területek, készségek: kreativitás, finommotorika, szociális készségek, képességek, kezűgyesség.

5.2.Közösségépítés

Nagyon fontosnak tartom az közösségépítésen alapuló ismeretterjesztő programokat, ugyanis ezek élmények alapján bővítik a gyerekek tudását. Megismerkedhetnek környezetünkkel, az állat és növényvilággal, segít készségeik és képességeik fejlesztésében, s rendkívül nagy szerepet játszik a közösségépítésben, a kapcsolati háló kiépítésében. Elősegítik továbbá a közösségépítő programok egymás elfogadását, a kapcsolatok mélyítését, a csoport szociális kompetenciájának fejlesztését, illetve remek hatást gyakorol az egyén fejlődésére is. A közösségépítés fontos eszköze lehet például az élménypedagógia is, törekedtünk az ilyen jellegű programok megszervezésére. Ezeket az alábbiakban szemléltetem.

Kirándulás Bőszénfára

A félév első kirándulása alkalmával elvittük a gyerekeket Bőszénfára, a szarvasfarmra. Még egyik gyermekünk sem járt itt ezelőtt, úgyhogy nagy izgalommal vetettük bele magunkat a napba. Odaérkezésünket követően egy idegenvezető fogadott minket, busszal körbementünk a

helyen, eközben egy előadást tartott a gyermekeknek magáról a szarvasfarmról, az ott tartott állatok tartásáról, életmódjáról, táplálkozásáról és a környezetvédelemről. Ezután a gyerekek életnagyságban is találkozhattak az állatokkal, majd szarvasokat is simogathattak. Ezáltal a program által is bővült a gyerekek tudása a szarvasokról, illetve egyéb kisebb ott megtalálható állatokról, s a környezetvédelemről. Úgy gondolom a csapatot is kicsit jobban összekovácsolta, hiszen együtt sétáltunk be a szarvasok közé, ami eleinte ijesztőnek tűnt sokuk számára. Egymást bátorítva léptek be a szarvasok elkerített parkjába. S mikor kijöttünk vidáman konstatálták, hogy sikerült megtenni ezt a lépést. Akik között nem is volt feltétlen baráti kapcsolat is vidáman diskuráltak egymással. Valószínűleg számukra fel sem tűnt, de határozottan, látványosan oldódtak a köztük lévő ellentétek.

Fontos még megemlítenem, hogy rendkívül pozitív dolognak tartom, hogy hallhattak a környezetvédelemről, ugyanis abban a kis faluban, ahol ők élnek, korlátozottabbak a lehetőségek, s kevésbé hallanak erről, illetve kevésbé tartják fontosnak ezt. Egyikőjük hétköznapijában sem vesz részt például a szelektív hulladékgyűjtés, az újrahasznosítás, a szemetelés elkerülésének fontossága, takarékoskodás az árammal, vízzel, a fast fashion ruhák elkerülése stb.

Látogatás a Csiky Gergely Színházba

Szerveztünk látogatást a Csiky Gergely Színházba is, ahol a Madagaszkár című musicalt nézhettük meg, s az előadás után még egy intézménylátogatáson is részt vehettünk. A gyerekek, csakúgy, mint mi mentorok nagyon élvezték, sokat nevettünk. Nagyon látványos, színvonalas előadás volt. A végén pedig kicsit beleshettünk a kulisszák mögé, az intézmény további részein kívül még láthattuk azt is, hogy hogyan bontják le a díszletet, s rakják fel s következőt. Volt egy mentoráltunk, aki az előadás előtt negatív véleménnyel volt a színházról, ám a darab végére ez megváltozott, nagyon pozitív csalódás volt számunkra.

Fontosnak tartom, hogy kultúra szempontjából is bővítsük ismereteiket, hiszen sokuk számára ezek a lehetőségek sem adóttak a mindennapjaik folyamán. Fontos, hogy felhívjuk a figyelmüket a színház, a művelődés, az olvasás, írás, zene, s egyéb művészetek fontosságára.

Ugyanis ezek olyan tevékenységi formák, melyek által az egyén kifejezheti saját gondolatait, érzéseit. S tapasztalataim alapján a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknél ezt még inkább hangsúlyozni szükséges, hiszen az ő életvitelüknek ez nem szerves része.

Közös főzés a mentorokkal és a gyermekekkel

Szerveztünk még ugyanebben a hónapban egy össznépi bográcsolást is, ahol az összes megyei mentor és gyermek részt vett. Paprikáskrumplit készítettünk bográcsban, illetve röplabdáztunk, fociztunk, beszélgettünk, csapatépítő játékokat is játszottunk.

Ezt a programot egy remek lehetőségnek tartottam kapcsolatépítés szempontjából, akár a gyermekek, akár a mentorok számára.

A mentorok számára fontos, hiszen megoszthatták tapasztalataikat egymással, bővíthették tudásukat, segíthettek egymásnak inspirációt nyújtani programlehetőségek, jó gyakorlatok, foglalkozás ötletek kapcsán, illetve tanácsot is adhattak egymásnak.

A gyerekek számára pedig azért volt ez egy fontos lépés, mert elősegítette számukra a kapcsolati háló kiépítését, mely egy sarkalatos pont az életükben. Mivel lakóhelyük, s körülményeik korlátozottabb lehetőségeket nyújtanak számukra, úgy gondolom itt egy remek lehetőséget tudtunk adni számukra a kezdeményezés által. Megismerhettek hasonló korú, ám más településen élő gyermekeket. A beszélgetés kezdeti mozgatórugója pedig adott volt, hiszen közös pont volt bennük, hogy mind a programban vesznek részt, s hasonló a kiindulópontjuk. Ezáltal megoszthatták egymással tapasztalataikat a programmal, mentorokkal, iskolával, személyes dolgaikkal kapcsolatban, szociális kapcsolataik bővültek.

Kirándulás Pécsre, Kaposvárra, Budapestre

Szerveztünk kirándulást több Pécsre, Kaposvárra és Budapestre is a gyerekeknek. Amellett, hogy megismerhették, hogy milyen egy nyüzsgő városban létezni, több remek közösségépítés szempontjából jelentős programon vettünk részt. Két városban is szabadulósobáztunk. Amellett, hogy nagyon élveztek a gyerekek, remek fejlesztő hatásai voltak az egyén és a közösség szempontjából is. Erősítette az osztályközösséget, hiszen a közös cél, s közös ötletelés összehozza a csapatot; komplex képességfejlesztést nyújtott logikai feladványaival, önértékelés, kommunikáció terén is játékos hatással bírt.

Emellett megismerhették környezetünket, városainkat, jelentősebb épületeket, szobrokat tekinthettek meg. Sokkal maradandóbb tudást nyújtott számukra ez az élmény alapú ismeretszerzés, mintha tankönyvből kellett volna megtanulniuk. Hatékonyság szempontjából úgy gondolom, hogy nagyon jó, hogy nem csak iskolai környezetben tanulhatnak.

5.3.Ünnepek, jeles napok, hagyományok

Nagyon fontos továbbá, hogy népszerűsítsük a fiatalabb generációk számára a hagyományok, ünnepek, régi értékek jelentőségét. Voltak köztük olyan gyerekek is, akik hűek voltak ezekhez

az értékekhez, s minden ünnepet megünnepeltek, a szokásokat is megtartva. Viszont volt pár fő, aki nem igazán volt tisztában a különböző ünnepek hagyományaival, s miéttjével, úgy-hogy fontosnak találtuk megünnepelni a jelentősebbeket.

Farsangon játszottunk Amerikából Jöttemet, ám mindezt farsangi jelmezekkel, kellékekkel egészítve. Ezt követően, a farsangi hagyományokhoz híven fánk evő versenyt tartottunk, ami-ben a gyerekek kérésére mi is részt vettünk. Ez jelentős szerepet játszott abban, hogy a kap-csolatunk a gyerekekkel fejlődjön, bizalom alakuljon ki, illetve a bátorságukon és hozzáállá-sukon is fejlődést tapasztaltam ezáltal. A gyerekek nagyon élvezték, hogy 'belebújhatnak' egy-egy szerepbe, felszabadultak teljesen. Ez a tevékenység rendkívül jól fejleszti a gyermek kreatív gondolkodását, beszédét, kifejezőkészségét és egyben mozgását is.

Közösen ünnepeltük a húsvétot és a karácsonyt. Megbeszéltük ezen ünnepek eredetét, történe-tét, szokásait, ezáltal bővítve általános műveltségüket. Egy nagyobb ajándékcsoomaggal ké-szültünk nekik, melyben müzlis tál, powerbank, zokni, csoki és sok más is volt. Ezután pedig kókuszgolyót készítettünk közösen, melyből az iskola tanárait is megkínáltuk.

Emellett szerveztünk még Halloween partyt és Mikulás ünnepséget is. Ezeket kötetlenebbre terveztük, mint a jelentősebb ünnepeket. Megszavaztattuk előre, hogy mit szeretnének csi-nálni. A gyerekek a filmezésre szavaztak. Először beszélgettünk itt is az ünnepekről, majd megnéztük a filmeket, amiket az adott ünnep tematikája alapján választottunk ki. Emellett vit-tünk nekik némi édességet is, hiszen mindkét ünnephez valamilyen formában hozzá tartozik.

5.4. Tematikus foglalkozások

Szerveztünk négy érzékszervekre irányuló foglalkozást is, mellyel kicsit a mi szakterületünkre próbáltunk belátást engedni a gyermekek számára. Illetve szerettük volt felhívni a figyelmet a tudatos jövőtervezésre, a spórolás fontosságára. Ezt persze játékos formában próbáltuk kivite-lezni, az ő nyelvezetükön átadni a tudást. Ezt az alábbi példák szemléltetik. A célunkat elér-tük, felhívtuk az érzékszerveink fontosságára a figyelmet, s a gyerekek is nagyon jól érezték magukat közben.

Érzékszervekre irányuló foglalkozás

Az ízlelés, s a spórolás fontossága

Egy 'olcsó vagy drága?' kihívást találtunk ki, aminek a lényege az volt, hogy különböző édes-ségekből megvettük az adott boltban található legolcsóbb és legdrágább verziót, s a gyerme-

keknek csukott szemmel, a többi érzékszervüket használva kellett kitalálniuk, hogy vajon melyik lehetett az olcsóbb, s melyik a drágább finom falat. Itt az ízlelésre szeretnénk volna felhívni a figyelmet, illetve a spórolásra is, hogy vannak olcsóbb alternatívák, amik ugyanolyan finomak, és jó minőségűek lehetnek. S hogy sok esetben csak a márka nevét fizetjük meg. A gyermekek szemlélete ez irányban nyitottabbá vált, konstatálták, hogy sok esetben még az olcsóbb verzió jobban is ízlett nekik.

Érzékszervekre irányuló foglalkozás

Érzékenyítés a vakok és gyengén látók irányába

A következő alkalommal tartottuk meg a második, az érzékszervek fontosságának bemutatására épülő tematikus foglalkozásunkat. Az óra első felében kifejezetten a tapintásra, s ennek fontosságára fektettük a hangsúlyt.

A gyermekek szemét lefedtük, illetve mindegyikük kapott egy gumikesztyűt. Ezek együttes használatával kellett kitapintaniuk különféle dolgokat. A tapintandó tárgyak között volt só, toboz, vatta, illetve macskaalom is.

A foglalkozás második felében a kommunikáció fontosságára szeretnénk volna felhívni a figyelmet. De emellett többek között fejleszti ez a játék a bizalomérzet kialakítását, az együttműködést, figyelmet, auditív differenciálást, térbeli tájékozódást is. Illetve a beszédkészséget is, ugyanis mint a gyerekek is konstatálták, nem is olyan egyszerű navigálni valakit, pláne nem olyasvalakit, aki nem lát.

A játék megvalósítása:

Labirintust építettünk a teremben a székek és padok felhasználásával. A gyerekeket párokba állítottuk, a párosok egyik tagjának szemét bekötöttük, ezzel "elvettük a látásukat", míg a másik tagnak végig kellett vezetnie őket az akadályokon, kifejezetten csak szavak felhasználásával. Voltak gyermekek, akiknek nehezebben ment a feladat megoldása, viszont rengeteg pozitív csalódás ért minket. Meglepően tapasztalhattuk ugyanis, hogy még az a tanulónk is, aki tanulásban akadályozott, illetve a térbeli tájékozódás is nehézséget okoz számára; is kitartóan teljesítette a feladatot. A kezdeti nehézségek ellenére a végére hibátlanul teljesítette navigációs feladatát. A cél elsősorban bizalomfejlesztés, az együttműködés fejlesztése volt.

Érzékszervekre irányuló foglalkozás

A szaglás fontossága

A következő mentorálási alkalommal az érzékszerves foglalkozás sorozatunk utolsó állomásához érkeztünk. Erre a foglalkozásra vittünk a gyerekeknek különféle illóolajokat, fűszereket, a hagyományosaktól egészen a különlegesebbekig. Nekik pedig a feladatuk az volt, hogy csukott szemmel, csakis az orrukra hagyatkozva kellett kitalálniuk, hogy éppen minek az illatát érzik. Ez a játék is fejleszti a bizalmat, együttműködést, figyelmet, logikát.

Önvédelmi oktatás

Önvédelmi oktatást és játékos foglalkozást is terveztünk, melyet az iskolában tartottunk meg, egy ilyen szakterületen dolgozó ismerősünk invitálásával. Azért is találtuk fontosnak ezt a lehetőséget beiktatni, mert amellett, hogy egy számukra új sportággal ismerkedhettek meg, még a mindennapi élet során is hasznos tudást sajátíthattak el ezáltal. Ugyanis a harcművészetek, önvédelmi sportágak szinte mindegyikében megtalálhatóak az esés- és tompításgyakorlatok. Ez pedig egy értékes tudással járul hozzá ahhoz, hogy a gyermekek egészségtudatos magatartása, preventív szemlélete kialakuljon. (<https://tamop-sport.ttk.pte.hu/tananyagfejlesztes/min-dennapos-testneveles/onvedelem-esestehnikak/01>)

A tanulók könnyen vették az akadályokat, figyelmesen követték az utasításokat. Úgy gondolom, hogy esetükben a halmozottan érvényesülő fegyelmezettség és figyelmesség háttérében az is állt, hogy férfi tartotta a foglalkozást, illetve, hogy önvédelmi gyakorlatokat végeztek, aminek alapvető elvárása ez a két tulajdonság.

5.5. Pályaorientáció, jövőkép formálás

Pályaorientáció bevezetése

A második év első óráján próbáltunk megfelelő hangsúlyt fektetni a pályaorientációra. Ez különösen fontos lépés volt most, hiszen a "gyerekeink" akkor lettek nyolcadikosok. A foglalkozást két teszt kitöltésével kezdtük, mely azt mutatta meg, hogy melyik szakmák illenek legjobban a gyerekekhez. Miközben a tanulók a teszteket töltötték, mi egyesével hívtuk ki őket egy-egy személyes hangvételi beszélgetésre, mely során érdeklődésükről, jövőbeli terveikről, lehetőségeikről beszélgettünk, ezzel terelgetve őket egy kicsit a számukra megfelelő, s legjobb út felé.

Pályaorientációs nap

A következő alkalmon a Városi sportcsarnokba látogattunk el, ahol egy megyei szintű pályaorientációs napot rendeztek. A rendezvény keretein belül testközelből is megismerkedhettek a gyerekek a különböző szakmákkal, s felteheték kérdéseiket az iskolák standjainál. A program végén kikapcsolódásként egy különlegesebb interaktív bemutatón vehettek részt a tanulók, ahol beleláthattak a technika csodáinak világába.

Úgy gondolom, ki tudták használni ezt a lehetőséget, feltették kérdéseiket, s kipróbálták magukat a helyszíneken lévő játékos feladatokban. Sokkal tájékozottabbak lettek az iskolákkal kapcsolatosan.

KÁN

A MATE Kaposvári Campusának köszönhetően a Kaposvári Állattenyésztési Napok rendezvényén is részt vehettünk. A programnak köszönhetően rengeteg érdekesebbnél érdekesebb programon vehettünk részt, többek között egy regionális díjugratási versenyen; újrahasznosításról, környezetvédelemről szóló előadáson; must kóstoláson; állatkiállításon és simogatáson, illetve a MATE-udvarban az egyetem különböző szakjaival is megismerkedhettek a gyerekek. A programokat élvezték a gyerekek, ugyanis az állattartás, növénytermelés mindig is érdekelte őket. Az állatsimogatás is szívükhöz szóló program volt. Simogattunk lovakat, birkát, kiscsibét, sőt még kígyót is.

Közös mozizás és látogatás a Művészeti karon

Terveztünk közös mozizást a 7. osztállyal, illetve az ő mentoraikkal. Volt popcorn, nachos, s jó hangulat egyaránt. A film vége után elmentünk az egyetem művészeti karára, ahol a gyerekek megismerkedhettek a fényképezés, a színészet, háttér munka világával. Pályaorientáció szempontjából ez is egy fontos program volt.

A pénz értéke

Édességekre való licitálást szerveztünk a gyerekeknek. Gyártottunk saját készítésű pénzeket papírból, amiből mindenki azonos összeget kapott. A rácsálni valókat papír tányérokra tettük, így különféle kis csomagok készültek. Voltak kifejezetten sósak, édesek, de vegyes tálak is, amikre licitálhattak a gyerekek. Ezzel a kis játékkal a pénz értékét szerettük volna egy kicsit érzékeltetni a gyerekekkel, beszélgettünk is róla, s úgy éreztük hasznosnak bizonyult, pláne a jelenlegi inflációs élethelyzetben. Manapság a fiatalok között is nagyon fontos,

hogyan beszéljünk a pénz értékéről, hogy mégis mennyi munka árán tehetünk szert rá. Ezt fontosnak találtuk szintúgy gyakorlatias szemlélettel, a saját nyelvezetükben, értelmezésükben átadni nekik.

Szociopoly

Az előző programhoz kapcsolható még ez az alkalom is. A Szociopoly nevű társasjátékkal is játszottunk, ahová több kezdő, s jelenlegi mentort is invitáltunk. A játék nagyon tanulságos volt, a gyerekek a társas után kifejtették véleményüket, megfogalmaztak sok fontos gondolatot arról, hogy mi az, amit tanultak a játékból, mi az, amit az életük során hasznos dolognak és mi az, amit haszontalannak, vagy egyenesen tilosnak gondolnak. Ilyen volt például a szerencsejáték, illetve a fekete munka. Emellett egy család fenntartásába is beleláthattak, tisztába kerültek azzal, hogy mennyi kiadással, és mennyi váratlan költséggel szembesülhetnek családfenntartóként. Illetve, hogy az életben vannak kockázatok, s felhívta a játék a figyelmet a spórolás szerepére is.

Digitális tudás program

Részt vettünk egy digitális tudás programon is, ahol a gyermekek megismerkedhettek egy robot kutyával, a 3D-s nyomtatással, illetve a program végén önállóan építettek robotot. Miután a robotok elkészültek a gyerekek versenyeztették is őket, kipróbálták, hogy hogyan működnek a saját maguk által készített robotok.

Ez is egy rendkívül fontos terület a fiataloknál, ugyanis a digitalizáció, és az interaktív eszközök virágkorukat élik. S mivel a digitalizáció aktuális, s lassan minden ilyen platformokon és formában fog működni, nagyon fontos, hogy megtanulják a gyerekek kezelni ezeket az eszközöket. Illetve korlátozottabb körülményeik miatt beszűkült a látókörük ezen a téren is, rengeteg eszköz létezik, miről még csak hallani sem hallottak. Ez így egy remek program volt, ahol megismerhették az eszközöket, működésüket, feltehetik kérdéseiket.

6. Alkalmazott módszerek

Kutatásom részeként az interjú és a szociometria módszerét alkalmaztam szakdolgozatom elkészítése során.

Interjút készítettem a tanulók osztályfőnökével. Megkérdeztem tőle többek között, hogy hogyan került kapcsolatba a programmal, miért tartja hasznosnak, milyen pozitív, illetve negatív tapasztalatai voltak a mentorálással, vagy a programmal kapcsolatban, hogy sikeresnek találja-e a programot.

A szociometriát pedig a gyermekekkel töltöttem ki kétszer, ugyanazzal a kérdéssorral, az első mentorálásom kezdetén, a másodikat a végén.

Az alábbi kérdések alapján vizsgáltam a válaszaikat:

- Kikkel vagy barátságban az osztályban?
- Osztálykiránduláson a vonaton kikkel lennél szívesen egy fülkében?
- Ha volna egy titkod, társaid közül kire/kikre bíznád?
- Ha születésnapit bulit rendeznél, kit/kiket hívnál meg szívesen?

6.1 Kutatási kérdéseim

Első kutatási kérdés

Első kutatási kérdésem az volt, hogy a dramatikus játékok, élménypedagógiai foglalkozások, a mentorprogram keretében szervezett kirándulások, közös élmények hatására változik-e az osztály szociometriai szerkezete?

Kevesebb lesz-e a periférián lévő gyermek?

Második kutatási kérdés

Második kutatási kérdésem, hogy a pályaorientációt segítő foglalkozásoknak köszönhetően változik-e a tanulók továbbtanulással kapcsolatos attitűdje?

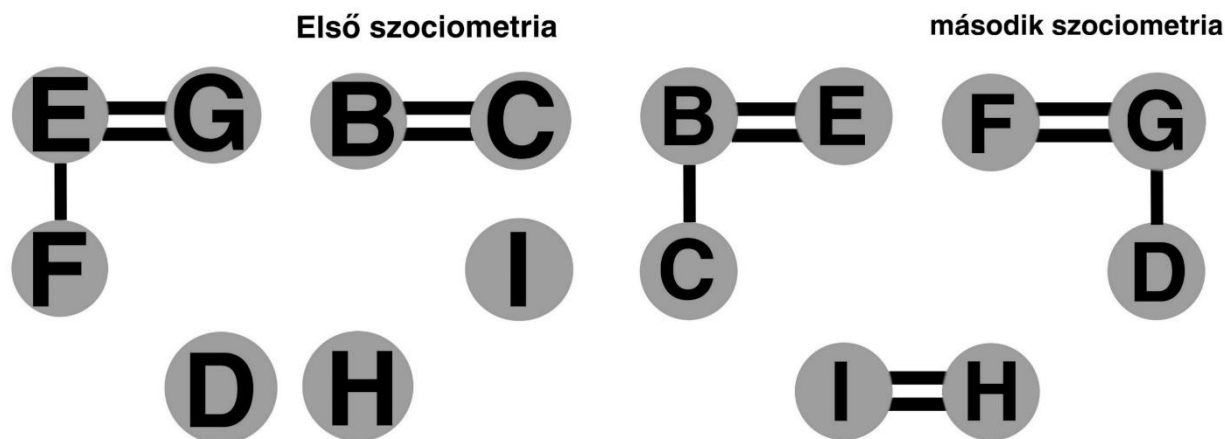
7. Elért eredmények összegzése

Az elindulás ellenére én személy szerint úgy gondolom, hogy felfelé ívelő volt a program akár csak a gyerekek, akár a mi szempontunkból is. Rengeteg lehetőséget kaphattunk általa mi is, illetve a gyerekek is.

Igyekeztünk olyan programokat szervezni nekik, mellyel nem csak az egyéni kompetenciákat, hanem a szociális kapcsolati hálót, egyéni képességeiknek komplex fejlesztést nyújthattunk.

Úgy gondolom, hogy ez megvalósult, hiszen én magam is éreztem a gyerekeken a változást az osztályközösség fejlődésén és összekovácsolódásán túl, egyénileg is. Ezt a gondolatot az osztályban végzett két szociometria teszt is alátámasztja.

A két szociometria teszt eredménye:

1. Ábra: a szociometria tesztek eredményeinek összehasonlítása (Saját forrás)

Az osztály szociometriai szerkezete változott a program kezdetén felvett eredményhez képest. Nem volt már a második szociometriai mérésen olyan tanuló, aki nem rendelkezett volna kapcsolattal, akit nem választott volna senki. A tanulók elfogadóbbak lettek egymással, képesek voltak meghallgatni egymást. A pedagógusokkal készített interjúk alapján ők is tapasztaltak pozitív változásokat a program kapcsán. A résztvevő tanulók tanulmányi eredmény javult, kevesebb lett az igazolatlan hiányzás. Nem volt bukás nyolcadik osztályban ezek között a tanulók között. A továbbtanuláshoz való hozzáállásuk is változott, mert a program kezdetén több olyan tanuló volt, aki nem akart továbbtanulni, míg nyolcadik osztályra mindegyik talált magának középiskolát, ahová beadta a jelentkezését és fel is vették. Ezzel a Tanítsunk Magyarorszáért program egyik fő célkitűzése, hogy a résztvevő tanulók segítséget kapjanak a továbbtanulásban, szakmaválasztásban, s majd távolabbi célként a munkaerőpiacon is meg tudjanak jelenni, teljesült. A programban résztvevő tanulók tanulmányi eredményei javultak, s ez megfigyelhető volt az általam mentorált gyerekeknél is, az osztályfőnök visszajelzése alapján.

A program másik fontos célkitűzése, hogy a közösségek elfogadóbbá váljanak, közösségi élményeket szerezzenek szintén teljesült. A készített interjúban beszámolt az osztályfőnök arról, hogy a tanulók motiváltabbak lettek, új ismeretekkel gyarapodtak, olyan élményeket szereztek, melyre a körülményeik miatt nem lett volna lehetőségük, s mindez pozitívan befolyásolta a személyiségfejlődésüket. Pozitívan élte meg a közel kétéves programot az osztályfőnök is, mert örült annak, hogy megismerte a programot, jól tudott együttműködni a mentorokkal, az egyetemi kapcsolattartókkal, jól érezte ő is magát a kirándulásokon, programokon. Sikeresnek tartja a programot, mert véleménye szerint a nehezebb helyzetben lévő kistélepülések, és az ott élők számára is biztosítani kell annak a lehetőségét, hogy sikerrel boldoguljanak az életben. Meg

kell teremteni a lehetőséget, hogy sikeresen tanuljanak tovább és helyezkedjenek el a munkaerőpiacon, mert a tanulás és a munka viszik az embert előre. Mindezek megvalósulását teszi lehetővé ez a program.

Saját magam is több pozitív hatását tapasztaltam a mentorálási tevékenységnek, fejlődtem több kompetenciaterületen, szervezési készség, kommunikációs készség, önkifejezés, kreativitás, munkavállalói és digitális kompetenciák területén. Programterveket kellett készíteni, programokat kellett szervezni, gyors döntéseket kellett hozni, volt, amikor változtatni kellett a terven, mert éppen nem volt nyitva aznap az a múzeum, amit kinéztünk, vagy az eső miatt kellett átszervezni a szabadtéri programot, s ekkor született meg az ötlet, hogy menjünk szabaduló szobába. Ez aztán nagyon sikeres programnak bizonyult, így másik alaklommal is szerveztünk, most már tudatosan nekik szabaduló szoba feladatot, ahol szükség volt, hogy együttműködjenek egymással. A második szabaduló szobai játék is bizonyította, hogy mennyit változtak a két év alatt. Itt már mindkét csoport kijutott, együtt tudtak működni egymással, tudták ki miben jó, miben lehet rá számítani, hála a sok önismereti, együttműködési készséget fejlesztő játéknak.

Gyermekek fejlődése a programok által:

Fejlesztendő területek a gyerekeknél:	Játékok, foglalkozások:	Fejlődés:
Verbális képességek, kommunikáció	-Pályaorientációs napok, programok -Közös főzés a mentorokkal és gyerekekkel a Desedán -Konfliktuskezelés -Farsangi 'Amerikából jöttem' -Kirándulások -Szabadulószoba	- Nyitottabb kommunikáció -Választékosabb beszéd -Fejlődő kapcsolati háló
Egymásra figyelés, türelem, bizalomérzet kialakítása, együttműködés, szociális készség és képesség fejlesztése	-Labirintus játék -Vak gazda -Kacsintós gyilkos -Vak kör -Szabadulószoba -Szarvasfarm	-Nyitottság -Nyitottabb kommunikáció -Bizalomérzet fejlődése -Osztályközösség fejlesztése -Szociális készségek fejlődése

Térbeli tájékozódás, téri orientáció, finommotorika	-Labirintus játék -Kézműves foglalkozások -Vak játékok	-Bizalomérzet fejlődése -Szociális készségek fejlődése -Finommotorika fejlődése -Kézügyesség fejlődése
---	--	---

Saját fejlődésem a programok által:

Fejlesztendő területek saját magamnál:	Játékok, foglalkozások:	Fejlődés:
Kapcsolati háló kiépítése, egyéni bánásmód és differenciált fejlesztés, kreativitás, pedagógus kompetenciák fejlesztése, szervezőkészség fejlesztése, kommunikáció fejlesztése	-kirándulások -pályaorientációs foglalkozások -közös ételkészítés a Desedán -programok leszervezése	-Sikerült értékes kapcsolatokat kiépítenem -Sikerült differenciáltan fejlesztenem a gyermekeket a foglalkozások során -Fejlődött a szervezőkészségem -Fejlődött a kommunikációm és a kreativitásom

1. Összefoglaló

A személyes tapasztalatom alapján a Tanítsunk Magyarorszáért programot nagyon hasznosnak ítélem. A tanulók tanuláshoz való hozzáállása változott, rájöttek, hogy lehet játékosan is ismereteket szerezni. Nem bukott meg közülük senki nyolcadik osztályban. Megtapasztaltam, a drámajátékok csoportépítő, személyiségfejlesztő, közösségépítő hatását. A tanulóknak több olyan játékot szerveztem, mely által önismeretük fejlődött, ismereteket szereztek saját magukról, így képessé váltak önmagukról egy realisabb képet alkotni. A közösség elfogadóbb lett, a tanulásban akadályozott tanulót is a közösség értékes tagjának tekintették a két éves mentorkodásom végére. Előfordultak persze köztük konfliktusok, de nem feltétlenül erőfölénnyel akarták már

megoldani, az is eszükbe jutott lehetőségként, hogy megbeszéljék egymással. Nyilván a kamaszkori jellegzetességek, a szociokulturális háttér értékrendje nem tűnt el nyomtalanul, de minden, a programban részt vevő tanuló pozitív változáson ment keresztül a saját tapasztalataim és a pedagógusaik véleménye szerint is. Ismereteket nyújtottunk számukra több középiskoláról, több szakmáról, így mindannyian jelentkeztek középiskolába és tovább tanultak. Több lehetőségük lesz majd egy szakmával a kezükben munkát találni, így jobb eséllyel jelennek meg a munkaerőpiacon munkavállalóként.

Úgy gondolom a program fő célkitűzéseit maradéktalanul sikerült elérni, a kutatási kérdéseim sikerült bizonyítani.

Az első kutatási kérdésem az volt, hogy a dramatikus játékok, élménypedagógiai foglalkozások, a mentorprogram keretében szervezett kirándulások, közös élmények hatására változik-e az osztály szociometriai szerkezete?

A második kutatási kérdésem az volt, hogy a pályaorientációt segítő foglalkozásoknak köszönhetően változik-e a tanulók továbbtanulással kapcsolatos attitűdje?

Felméréseim alapján a tanulók tanuláshoz való hozzáállása változott, nem bukott meg közülük senki nyolcadik osztályban, s továbbtanult mindenki. Rájöttek, hogy játékos formában is lehet tanulni. Megtapasztaltam, a drámajátékok csoportépítő, személyiségfejlesztő, közösségépítő hatását. Tapasztalataim alapján a tanulók önismerete, szociális kompetenciái fejlődtek, kutatásom alapján pedig bebizonyosodott, hogy kapcsolati hálójuk jelentősen megváltozott. Az osztályközösség elfogadóbbá vált, javultak az osztályban lévő kapcsolatok, nem maradt periferián lévő gyermek. A konfliktushelyzeteket megbeszéléssel, megoldási stratégiákkal, kompromisszumokkal kezelték.

A saját személyiségemre is pozitív hatást gyakorolt a mentori tevékenység. Megtapasztaltam a nehéz körülmények között élő, elhanyagoló szülői háttérrel rendelkező kamaszokkal való munka örömeit, nehézségeit. Több kompetenciaterületen fejlődtem, fejlődött a szakmai kompetenciám, például a pedagógiai folyamatok tervezése terén, mert a foglalkozások tervekkel készültem, külön figyelmet fordítva a tanulók motiválására, arra, hogy bevonjam őket a tervezésbe, meghallgassam az ötleteiket, a tanulók személyiségének fejlesztése terén, az egyéni bánásmód megvalósításában, a közösségfejlesztés terén. Az együttműködési készség alakítására is kiemelt figyelmet fordítottam, mert manapság a munka világában is fontos szerepe van ennek a készségnek. Sok segítséget kaptam a programot szervező egyetemi tanáraimtól, mentortársaimtól. Szívesen gondolok vissza a közös programokra, a jól sikerült kirándulásokra, a sok-sok fejtörsésre, vajon, hogy sikerül megvalósítani egy ötletet, hogy sikerül megoldani egy adott problémát.

A családoktól is rengeteg pozitív véleményt, dicséretet és köszönetet kaptunk. Nem volt gyakori, hogy találkoztunk velük, viszont pár alkalommal mégis előfordult. Odajöttek hozzánk, szinte mindenkinek volt egy-egy felénk intézett pozitív gondolata, érzékelhető volt, hogy hálásak, amiért ilyen lehetőségeket nyújtunk gyermekeiknek. Illetve időről-időre az osztályfőnöktől is kaptunk visszajelzést a szülők irányából. Említette több alkalommal is, hogy több szülő is úgy gondolja, hogy a programok hatására pozitív irányban változtak a gyermekek. Sokkal választékosabb lett a szókincsük, több barátjuk lett, sokkal könnyebben barátkoztak, emellett céltudatosság szempontjából is pozitív irányú fejlődésről számoltak be.

Miután mentoráltjaink elballagtak, nem folytattam tovább a mentorálást, átadtam a helyem az újabb mentoroknak. Bízom abban, hogy a következő 'generációs' mentorok is hasonló pozitív véleményekről számolnak majd be, s hogy hasonló személyes sikerüket lelik ebben, mint én.

Véleményem szerint még érdekes lehetett volna kibővíteni a kutatásom akár további fejlesztési területek kidolgozásával, akár újabb programlehetőségekkel.

De ettől függetlenül is, örülök, hogy részese lehettem ennek a nagyszerű programnak.

Irodalomjegyzék

1. Bethlenfalvy Á.: Fejezetek az angol drámapedagógia történetéből (2.): Drámapedagógiai Magazin – 1. sz. (2005.) 16-23
2. Bolton, G.(1993.) A tanítási dráma elmélete. Színházi füzetek V. Budapest: Marczibányi Téri Művelődési Központ.
3. Csajka E. - Csimáné Pozsegovics B.: A szociális kompetenciák fejlesztési lehetőségei az élménypedagógia módszerével hátrányos helyzetű gyermekek esetén. KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT 2019. 17. ÉVFOLYAM 2. SZÁM
4. D.Kósa V., Dr. Előd N., Juhász M., Kovács A., Szűcsné Pintér R. ():Add tovább! Drámajáték-gyűjtemény. Veszprém: Candy Kiadó.
5. Debreczeni T.: Pedagógiai módszer a drámapedagógia. In: Magyar Drámapedagógiai Magazin, 1992. I.sz. 3-6.o.
6. D. Heathcote, G. M. Bolton: Drama for Learning, Pearsons Education, 1995.
7. Drama Notebook honlapja, This drama warm-up is part of a collection of 40 classic drama games found on Drama Notebook. utolsó letöltés: 2024.04.26. Forrás: <https://www.dramanotebook.com/drama-games/energy-ball/>
8. Drama resource honlapja, utolsó letöltés: 2024.04.26. Forrás: <https://dramaresource.com/open-and-close/>
9. Drámapedagógiai Magazin- 1. sz. (2005.) 16-23.
10. Földes, P. (2009). Élmény és tanulás. Az élménypedagógia pedagógiai megközelítése. „Osztályfőnöknek lenni a mai iskolában” Élménypedagógia: módszerek a személyes és szociális készségek fejlesztésére. Az OFOE programja a XV. Nógrádi Pedagógustalálkórón. Forrás: <https://osztalyfonok.hu/734/#foldes> utolsó letöltés dátuma (2024. április 11.)
11. Gyarmathy É., Kucsák J. (2012). A digitális bennszülöttek képességprofilja. A mérési eljárások, a linearitás és a hagyományos iskolai tanítás alkonya. Iskolakultúra 6. 43-53.
12. J. Buesgen: Creative drama basics, 2018. Október 19., Forrás: <https://www.creative-drama.com/2018/10/19/creative-drama-basics/>
13. Kaposi L. (1985.): Játékkönyv. Gödöllő: Gödöllői Művelődési Központ.
14. Kaposi, L., Lipták.I., Mészáros, B., Takács, G. (2008.). Drámapedagógia a hátrányos helyzetű tanulók integrált nevelésének szolgálatában. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság.

15. Kispéter, A. – Sövényházi, E. (2009). Élménypedagógia. Szeged: Bába Kiadó.
16. Learninprov honlapja, utolsó letöltés: 2024.04.26. Forrás: <https://www.learninprov.com/animals/>
17. Magyar Drámapedagógiai Társaság honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 04. 26. Forrás: <https://drama.hu/>
18. Móra J.: Drámapedagógia az enyhe fokban értelmi fogyatékos gyermekek körében. In: Iskolakultúra, 1992. 2. szám (11-12.sz.) 86-92.o.
19. Neelands J. (1994.): Dráma a tanulás szolgálatában. Budapest: Magyar Drámapedagógiai Társaság Marczibányi Téri Művelődési Központ.
20. Pécsi Tudományegyetem honlapja, Az esések és önvédelmi gyakorlatok tanításának fontosságáról, utolsó letöltés: 2024. 04. 26. Forrás: <https://tamop-sport.ttk.pte.hu/tananyagfejlesztes/mindennapos-testneveles/onvedelem-esestechnikak/01>
21. Személyiségfejlesztő játékok, utolsó letöltés: 2024. 04.26. Forrás: <https://www.erkolcstant-tanitok.hu/2013/10/27/jatekgyujtemenyek/>
22. Tanítsunk Magyarorszáért (TM) honlapja. Letöltés dátuma: 2024. április 11. Forrás: <https://www.tanitsunk.hu/hu>
23. Tari A. (2010.): Y generáció: klinikai pszichológiai jelenségek és társadalomlélektani összefüggések az információs korban. Budapest: Jaffa.
24. Tari A. (2015): A Z generációval való együttműködés kihívásai az oktatásban és a munkaerőpiacon. Szent István Egyetem GTK Társadalomtudományi és Tanárképző Intézete által szervezett konferencia előadása. Gödöllő, 2015. március 13. [online] <http://moderniskola.hu/cikk/hogyan-banjunk-z-generacio-tagjaival> [2015.11.03.]
25. Werner M.: Élménypedagógia ("ketté" Magyar Tapasztalati Tanulás Alapítvány, 2017) Forrás: <https://www.pedagogia-plusz.hu/mi-az-elmanypedagogia/>

Mellékletek

Az alábbi képek a TM program keretében készültek 2022-2023 között (saját fotók)

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: SÓÓS LAURA
A Hallgató Neptun kódja: X3RK3C
A dolgozat címe: KÖZÖSSÉGFORMÁLÁS EGY MENTORPROGRAM TÜKPEÉN
A megjelenés éve: 2024.
A konzulens intézetének neve: NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: SZAKDIDAKTIKAI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év 04 hó 20 nap

Sóós Laura
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

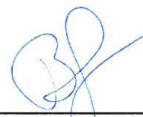
NYILATKOZAT

Soós Laura (Neptun azonosítója: X3RK3C) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: 2024 év április hó 28. nap

Farkas Beáta
belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

